

tijdschrift voor werk, inkomen en zorg

februari/maart 2017

sociaalbestek

Extra whitepaper

Armoede en schulden in Nederland

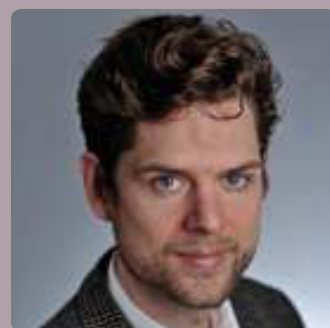
Over de auteurs:

Marcel Warnaar werkt als senior wetenschappelijk medewerker bij het Nibud.

Nadja Jungmann is lector Schulden & Incasso aan de Hogeschool Utrecht.

Robert Scholte is onderzoeker Zorg & Sociale Zekerheid bij SEO Economisch Onderzoek.

Gjalt Schippers is staffunctionaris bij Langhenkel Opleiding & Training bv en DR Register mediator.

Armoede en schulden in Nederland: wie doet er nu eindelijk iets...

Bij het begrip armoede krijgen we vaak beelden op het netvlies van hongerige mensen in ontwikkelingslanden. Maar ook in Nederland komt armoede voor. Gelukkig dringt dat besef steeds meer door, mede dankzij televisieprogramma's als de documentairereeks 'Schuldig' van HUM N. Verplichte kost voor wie het nog niet heeft gezien: in de Amsterdamse Vogelbuurt kunnen de mensen het hoofd nauwelijks boven water houden. Schrijnend.

Uitsluiting

Armoede uit zich in Nederland vaak in sociale uitsluiting. De meeste mensen kunnen voldoen aan de basisbehoeften zoals eten, drinken en een dak boven hun hoofd. Maar velen hebben daarnaast geen geld meer voor deelname aan verenigingen, sporten en culturele activiteiten.

Cijfers, hersenwetenschap en lessen

In deze whitepaper van Sociaal Bestek de nieuwste cijfers van het Nibud. Die laten zien dat ook in 2017 niet alle huishoudtypen met een bijstandsuitkering het basispakket inclusief sociale participatie kunnen bekostigen.

Nadja Jungmann, Peter Wesdorp en Helga Koper gaan in op de vraag of economische zelfredzaamheid niet het nieuwe ijkpunt van re-integratie zou moeten zijn. En hoe kan de hersenwetenschap daar aan bijdragen? Robert Scholte en Lucy Kok onderzochten de kans op terugval na het succesvol doorlopen van een schuldentract. Daaruit vallen lessen voor schuldbemiddelingstracten te trekken.

Gjalt Schippers maakt de juridische hoofdbreken bij alternatieve experimenten met het basisinkomen inzichtelijk.

Armoede uit zich in Nederland vaak in sociale uitsluiting. Als de basisbehoeften zoals eten, drinken en een dak boven het hoofd zijn betaald, is het geld op.

Burgerinitiatief met uitkeringsgerechtigden

William Peters en Margreeth Broens

De participatiesamenleving veronderstelt nieuwe samenwerkingsverbanden in het sociale domein. Vereniging BUS¹ en Zet² trekken samen op om lokale banden te smeden. Bijvoorbeeld in het project 'Eigenwijs Wegwijs', met uitkeringsgerechtigden en minima in een burgerinitiatief. Daar vallen lessen uit te trekken.

De onderlinge verhoudingen tussen de verschillende partijen bleken nogal eens een obstakel te zijn. Tussen professionals en vrijwilligers bijvoorbeeld. Daar troffen we soms een wantrouwende en ietwat paternalistische houding. 'Ik weet niet of ik hier wel toestemming voor geef.'

Concurrerend

Tussen professionals onderling boterde het ook niet altijd vanzelf. We zagen een onderscheid tussen (beleids) medewerkers vanuit de gemeenten en beroepskrachten in de uitvoering. De gemeente ondersteunde vanuit haar regiefunctie het initiatief van harte, maar bij de uitvoeringsorganisatie wrong het. Naar eigen zeggen vooral omdat het project overlap zou vertonen met hun eigen budgetteringscursus. Wellicht zien uitvoeringsorganisaties dit soort burgerinitiatieven als concurrerend aanbod? Maar de beoogde

Hans Lebbes

Het project 'Eigenwijs Wegwijs' sluit aan bij de methode van de budgetkringen, een wetenschappelijk onderbouwde werkwijze.

participatiesamenleving vraagt minimaal om nieuwsgierigheid om de grens te verkennen tussen ervaringskennis en het terrein, alleenrecht, van de professionele organisatie.

Ook tussen vrijwilligers onderling bleken soortgelijke mechanismen te spelen. En enkele vrijwilligers(organisaties) bleken moeite te hebben met samenwerking met organisaties met een verdienmodel. 'Zij verdienen een inkomen over de rug van vrijwilligers.'

William Peters en Margreeth Broens werken als adviseur bij Zet. In de eerste editie van 2017 van Sociaal Bestek beschrijven ze het project 'Eigenwijs Wegwijs' en geven ze een grondige analyse van de onderlinge verhoudingen, plus de lessen die daar uit te leren zijn.

Noten

1. Vereniging Brabantse Uitkeringsgerechtigden Samen. Zie www.debus.nl
2. Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling Brabant. Zie www.wijzijnzet.nl

colof

Deze whitepaper van Sociaal Bestek is een uitgave van Bohn Stafleu van Loghum, onderdeel van Springer Media B.V. februari/maart 2017

Redactie

Marike Vroom, hoofdredacteur
Tea Keijl, eindredacteur
Yvette Bommelié, voorzitter
Maarten van de Beek, redactielid

Redactiesecretariaat

Bohn Stafleu van Loghum
Postbus 246
3990 G Houten

Coördinatie

Tea Keijl, Tekstbureau Zonder H
E sociaalbestek@zonderh.nl

Voorwaarden

Het overnemen en vermenigvuldigen van artikelen en berichten uit deze whitepaper is slechts geoorloofd met bronvermelding en met schriftelijke toestemming van de uitgever. Het verlenen van toestemming tot publicatie in deze uitgave houdt in dat de Standaardpublicatievoorwaarden van Springer Media B.V., gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Utrecht onder dossiernummer 3210/635, van toepassing zijn, tenzij schriftelijk anders is overeengekomen.

De Standaardpublicatievoorwaarden voor tijdschriften zijn in te zien op www.bsl.nl/schrijven-bij-bohn-stafleu-van-loghum/auteursinstructies of kunnen bij de uitgever worden opgevraagd.
www.bsl.nl

© 2017, Bohn Stafleu van Loghum

sociaalbestek

Bohn
Stafleu
van Loghum

Prikkelende reflecties over uitstroom uit de bijstand

Ondanks dalende werkloosheidscijfers, blijft het aantal bijstandsgerechtigden alsmāar groeien. Hoe kunnen de uitstroomcijfers omhoog?

Wat om te beginnen helpt: benut de kansen op arbeidsmarkt beter. Want die zijn er zeker, ook voor deze doelgroep. De kunst is om daarbij minder energie op de heilloze zoektocht naar een vaste baan te richten. Nederland is kampioen flexibel en tijdelijk werk. Dat kan een mooie tussenstap zijn; de kans om volledig uit te stromen, is het grootst vanuit tijdelijk en/of parttime werk. Verder kunnen technologie en data slimmer ingezet worden. Menig startup zou jaloers zijn op de hoeveelheid (gestructureerde) datasets die sociale diensten tot hun beschikking hebben. Door die data slim aan elkaar te koppelen ontstaan nieuwe inzichten die gebruikt kunnen worden om beleid op aan te passen. Een derde reflectie is: we moeten de complexiteit van onze opgaven weer durven omarmen. We moeten het idee loslaten dat we onze opgaven rationeel en planmatig kunnen vertalen in gesimplificeerde

Fotolia

categorieën, in rigide processen, die mits goed doorlopen en afgevinkt, leiden tot de gewenste en geplande resultaten. De complexiteit waarmee we vandaag de dag te maken hebben, vraagt om ruimte voor het gesprek tussen de cliënt en de profes-

sional en om ruimte voor de professional om op basis daarvan maatwerk te leveren.

Kevin Noels is organisatieadviseur bij Hiemstra en de Vries. Lees zijn volledige reflecties in Sociaal Bestek nr 1 van 2017.

Experimenten met basisinkomen

Yvet Bommeljé

De recent verschenen MvB experimenten bijstand biedt gemeenten minder mogelijkheden dan ze hadden gewild. 'Sommigen gaan door om er het beste van te maken', zegt Sjur Hoeijmakers, econometrist en pleitbezorger van experimenten geïnspireerd op het basisinkomen.

Hoeijmakers is trekker van een groep van circa vijftig gemeenten die belangstelling hebben voor experimenteren met een basisinkomen voor bijstandsgerechtigden. De groep trekt hiervoor al twee jaar samen met wetenschappers op. 'Deze gemeenten vinden dat het huidige systeem van de bijstand teveel is doorgeschoten in controle en straffen.

Daarvoor in de plaats willen zij experimenteren met een positieve benadering, vanuit de hypothese dat vrijheid initiatief en creativiteit stimuleert, en dat mensen heel goed in staat zijn om goed gebruik te maken van die vrijheid.'

Links en rechts

Experimenten wereldwijd laten inderdaad zien dat mensen actiever worden en meer initiatieven ontwikkelen, zowel als ondernemer als in loondienst en als vrijwilliger, en dat ze gezonder en gelukkiger zijn. Hoeijmakers: 'Zowel links als rechts, liberalen en socialisten, alle politieke stromingen kunnen hierin elementen zien voor het bereiken van hun idealen. De liberalen zien hier kansen

voor het stimuleren van ondernemerschap, zelfredzaamheid en economische groei, de sociale stromingen zien het basisinkomen als het scheppen van gelijke kansen en het tegengaan van armoede en uitsluiting.'

Yvette Bommeljé is redactievoorzitter van Sociaal Bestek. In Sociaal Bestek nr 1 van dit jaar staat het volledige interview, aangevuld met een beschrijving van de experimenten in Geldrop-Mierlo en Groningen.

Nog geen abonnement op Sociaal Bestek? www.zorgwelzijn.nl/Wmo/Sociaal-Bestek